

Szakjelentés

Debreceni Református Hittudományi Egyetem

Hittanár-nevelőtanár (vallástanár) osztatlan szak

Összeállította:

Prof. Dr. Hodossy-Takács Előd

egyetemi tanár

szakfelelős

Debrecen, 2026. február 19.

Magyarországon a valláspedagógia területén szak- illetve képzési névként, valamint szakképzettségként számos kifejezés honosodott meg a mindennapi (egyházi) szóhasználatban. Beszélünk vallástanárról, hittanár szakról, vallástanár-közismereti szak szakpáros képzésről, hitoktatóról, katechétáról, hittanoktatóról, valláspedagógusról. Az egyértelműség kedvéért a következő jelentésben minden alkalommal a köznyelvben, legalábbis az egyházi szóhasználatban a szakhoz legszorosabban kapcsolódó terminust használom, tehát vallástanár szakról, és vallástanárokról fogok beszélni, értve ez alatt DRHE-n a felsőbb évfolyamokon végzett vallásoktatói tevékenységre felkészítő képzés(ek)e)t.

Az alábbi jelentés alapjául szolgáló dokumentumok, dokumentum-típusok: jelentkezési- és felvételi adatok; Neptun adatok; elégedettségmérés; hallgatói fórum összesített adatai; tehetséggondozási és záróvizsga adatok; pályakövetési adatok; C-SWOT analízis; intézményi tervek, helyzetértékelés; korábbi szakjelentésekből (2018, 2022) nyerhető adatok a tendenciák azonosítása érdekében.

A szak helyzetének áttekintése

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem képzési kínálatában a vallástanárok pályára állítása a legösszetettebb, az elmúlt negyedszázad során a legtöbb változáson átesett program volt. Korábban a DRHE ezt a tevékenységet kizárólag Szegeden, kihelyezett vallástanári tanszék keretei között végezte, majd megkezdődött az oktatás ezen a területen Debrecenben is. A magyar felsőoktatás Bologna rendszerű átszervezése nyomán létre kellett hozni az alapszak+mesterszak szerkezetű képzés (katechéta – lelkipásztori munkatárs BA + hittanár MA). Szegeden a képzés időközben szüneteltetésre került. Az osztatlan tanárképzés (ismételt) bevezetése a DRHE-n is átgondolást, új tervezést igényelt. A vallástanárok képzése jelenleg osztatlan formában történik. A nappali képzés mellett levelező formában különböző rövidített képzéseket hirdetünk, így már korábban megszerzett lelkipásztori, katechéta, más tanári, vagy tanítói oklevél birtokában jelentkezők, korábban megszerzett szakképzettségük és kompetenciáik automatikus elismerése mellett eltérő képzési idő alatt szerezhetik meg oklevelüket. A szak tehát folyamatosan változott, a képzésre rányomta bélyegét a jogszabályi környezet alakulása (Bologna), az egyházon, ill. az intézményen belüli koncepciók változása, illetve a zsinati jogalkotás, mely végül elfogadta a ma is hatályos követelményrendszer körvonalait meghatározó KKK-t. Ilyen mértékű sodródás hosszú időre meghatározza egy szak helyzetét. Kiemelendő, hogy a jogszabályi környezet alakulása napjainkban is megfigyelhető, a hallgatók képzési idejét is meghatározó gyakorlati rend átalakítása főleg a szakpáros képzésekben jelent alkalmazkodási kényszert az intézmény (és az érintett hallgatók) részéről. A változások során kialakult pozitív eredmények mindeddig megmaradtak, ezek közül ki

kell emelni a Debreceni Egyetemmel való együttműködést, ami számos pilléren nyugszik. A tanárképzés ezek között meghatározó helyet foglal el.

Látható a fenti áttekintésből, hogy a debreceni vallástanárképzés önálló intézményi keretek között a kezdetektől fogva elképzelhetetlen volt. 2026-ban is ez a helyzet. A Debreceni Egyetem tanárképzése jelenti a legfontosabb képzési támogatást, de említést kell tenni a református közoktatási intézmények hálózatáról is, mely a gyakorlatok szervezése során meghatározó.

Jelentkezési és felvételi adatok

A vallástanárképzés intézményi szinten viszonylag kevés hallgatót vonz. Már a 2018-as szakjelentésben kiemelttem, hogy várhatóan a képzés hallgatóinak jelentős része lelkeszi diplomája birtokában fog jelentkezni vallástanár-képzésre. Ez az előrejelzés 2022-ben helyesnek bizonyult, és jelenleg is pontosnak látszik. Ezen a téren nem látunk kilengéseket, a szakon máig meghatározó a levelező képzésbe beiratkozók aránya, közöttük jelentős számban találunk végzett lelkipásztorokat.

A nappali tagozat / levelező tagozat létszámaránya az elmúlt években a következőképp alakult (felvettekre vonatkozóan):

2021: 0 nappali, 12 levelező

2022: 3 nappali (mindhárman szakpárban), 6 levelező

2023: 4 nappali (ebből 3 szakpár), 7 levelező

2024: 5 nappali (ebből 3 szakpár), 14 levelező

2025: 6 nappali (ebből 3 szakpár), 21 levelező.

Ezek alapján megállapítható, hogy

- a szakon a levelező képzés dominál, a nappali tagozatnál folyamatosan magasabb felvételi számokat produkál;
- a szakpáros, tehát vallástanár-közismereti tanárképzés szerény számokkal, de folyamatosan jelen van;
- a vallás és nevelőtanár nappali képzés iránt az érdeklődés minimális.

Nagyon fontos *pozitív* adat: 2021-et tekintve bázisévnek a szakon 2025-ig egyáltalán nem történt lemorzsolódás, 2025-ben a szakpáros képzésben következett be 2 fő lemorzsolódása.

Következésképp:

- lemorzsolódás tekintetében a szak kiemelkedőnek jónak mondható.

Hallgatói elégedettség

A hallgatói elégedettség felmérése kérdőíves felméréssel történt, melyet hallgatói fórum követett. A hallgatói fórum időpontja: 2025. november 24.

A fórumról készült emlékeztető alkalmával a résztvevők az alábbi, a szak szempontjából releváns területeket azonosították:

- 1) a DRHE kiemelkedő erősségei:
 - a képzések gyakorlatiassága;
 - közvetlen kapcsolattartási lehetőség oktatók és hallgatók között;
 - az intézményi létszám ideális.
- 2) a DRHE gyengeségei, fejlesztendő területek:
 - rövidebb ERASMUS programok igénye mutatkozik hallgatói részről;
 - modern nyelvek oktatása: nem elég differenciáltak a csoportok;
 - online elérhető tananyagok fejlesztése nem elégséges;
 - OMHV kérdőívek túl hosszúak.
- 3) Egyéb, az elégedettséget meghatározó megjegyzések:
 - a vallástanár szakon a mintatanterv jó haladást biztosít;
 - a vizsgáztatás alapvetően korrekt, a tanulmányi ösztöndíjak rendszere igazságos;
 - a Neptunban a tárgytematikák nem minden esetben aktualizáltak.

Az elégedettségi kérdőíveket az elmúlt években jellemzően négy-öt, 2022-ben és 2023-ban a szak nyolc hallgatója töltötte ki (öt nappalis, három levelezős). A legjobb kitöltési arányt 2025-ben mértük, ekkor 14 fő válaszolt a feltett kérdésekre (ebből hét nappalis hallgató). Ez a kitöltési arány a levelezősök esetén nem teszi lehetővé szeparált, szak + munkarend szintű következtetések és fejlesztési javaslatok levonását. A grafikonok alapján, az alacsony válaszadási hajlandóság mellett, két fontos megállapítás szűrhető le:

- A szak hallgatóinak elégedettségi értékei százalékoson, tendenciát tekintve együtt mozognak a lelkes szakos hallgatók véleményével.
- Egyetlen olyan területet sem sikerült azonosítani, ahol a szak hallgatói más szakok hallgatóihoz képest jelentősen elégedettebbek vagy elégedetlenebbek lennének az intézmény szolgáltatásaival.

Mindezek alapján egyértelműnek látszik, hogy a hallgatók elégedettségének felmérése szempontjából célszerű továbbra is együtt kezelni a hallgatói csoportokat. A szak mintatantervének elosztásával a hallgatók elégedettek. A fejlesztendő területként azonosított hallgatói szempontokat intézményi szinten célszerű kezelni.

Tehetséggondozás

Az alacsony nappalis összlétszám (lásd „Jelentkezési és felvételi adatok”) értelemszerűen kihat a tehetséggondozás adataira is.

A legutóbbi szakjelentés óta a szak helyzetében alapvető változás, hogy mára a nappali tagozaton képzésbe belépő hallgatók meghatározó része szakpáros képzésen tanul. Ebből következően két intézményben hallgatják az órákat, ingáznak a villamossal megközelíthető épületek között, és minden félévben találkozunk órarend-összehangolási problémákkal is. Ebből következik: a szak hallgatóinak sok ideje megy el a lelkész (vagy más, egy képzési helyszínen zajló) szakon nem jelentkező akadályok leküzdésére. Másrészt: ők a DE oktatói által is részesülnek tehetséggondozási programokban, melyekről csak informális adataink vannak (vagy elmondja a hallgató, vagy nem).

Ezzel együtt is megfelelő eredményeink vannak a tehetséggondozás területén.

A DRHE-n hirdetett TDK tárgyakat a TO adatgyűjtése szerint összesen négy hittanár-nevelőtanár szakos hallgató vette fel 2020-25 között.

2025 őszén egy, a szakon tárgyévben szerzett diplomával rendelkező hallgató megkezdte PhD tanulmányait (DRHE Hittudományi DI).

Záróvizsgák tapasztalatai

A szakon a záróvizsgák rendje érdemben nem változott az elmúlt időszakban.

A záróvizsgákba bekapcsolódik a DE illetékes egysége is, a tanárképesítő vizsgák alkalmával az elnök minden alkalommal a DE képviselőjében van jelen. A záróvizsgák keretében a hallgatók először a teológiai tárgyakból tesznek vizsgát és megvédik szakdolgozatukat, a tanárképesítő vizsgára csak ezt követően kerül sor.

A záróvizsgát tett hallgatók kérdőíves felmérése minden évben megtörténik a DRHE-n.

Ezek a kérdőívek szakspecifikusak, így pontosabb adatokat nyújtanak a közös kérdőíveknél. A rendelkezésre álló adatok alapján:

- a szak hallgatói elkötelezettek, néhány kivétel mellett a szakkal, a megszerzett szakképesítéssel szeretnének elhelyezkedni;
- a záróvizsgát komoly, de korrekt számonkérésként élik meg;
- a további tanulmányok (PhD képzés) iránt az érdeklődés jelen van, de nem kimagasló;
- többségük pozitívnak ítéli, hogy halasztás vagy csúszás nélkül képes befejezni tanulmányait;

- az intézményi infrastruktúrával, az épületek állapotával kiugróan magas az elégedettség.

Összességében tehát megállapítható, hogy a záróvizsgát tett hallgatók célba érnek, teljesülnek a képzés elején megfogalmazott elvárásaik. Elégedettek az intézményi infrastruktúrával, a különböző szolgáltatásokkal. Az eredményeket torzítja, hogy a kérdőívet kitöltő hallgatók a képzés hossza szempontjából nem oszthatók csoportokra: az adatszolgáltatásban együtt szerepelnek az öt éven át itt tanuló hallgatók és a lelkeszi diploma birtokában csak egy-két évet itt töltők. Ha ehhez hozzászámítjuk, hogy az a lelkipásztor, aki itt tanult, majd valamennyivel később visszatér a DRHE-ra megszerezni vallásstanári diplomáját, feltehetőleg eleve jó emlékekkel rendelkezett az intézményről. Ezek mind torzító tényezők.

A legfontosabb megállapítás ezek után: a hallgatók a záróvizsga rendjével alapvetően elégedettek, komoly vizsgaként, de korrekt alkalomként, teljesíthető számonkérésként élik meg. Ezt egységes véleményként rögzíthetjük.

Végzett hallgatók elégedettsége

A végzettek pályakövetése évenkénti, részben szakspecifikus kérdőívek segítségével történik. Így az adatok között együtt találjuk meg a különböző, nem lelkesz szakokon diplomát szerzettek válaszait (KLM, Paszt., stb.).

A vallásstanárok válaszadási hajlandósága ebben az esetben sem magas, de az adatok relevánsnak tekinthetők.

Az adatokból megállapítható, hogy a hallgatók el tudnak helyezkedni, munkanélküliséggel keveseknek kellett szembenézni. Meghatározó részük Magyarországon dolgozik, alkalmazott. A szakon megszerzett, a munkahelyükön leginkább hasznosuló tudás szempontjából a végzettek a bibliaismereti kompetenciákat és a gyakorlati (katechetikai) készségeket emelték ki. Az elhelyezkedést követően ezek bizonyultak számukra a képzés legfontosabb elemeinek.

A szak ez alapján valós munkaerőpiaci helyzetre reagáló, reális, jó elhelyezkedési lehetőségeket kínáló, gyakorlatorientált képzés.

A szak oktatóinak helyzetértékelése

2024. november 12-én intézeti értekezlet keretében C-SWOT analízis készült a hitéleti szakok oktatóinak részvételével. Ebben az esetben sem lehetséges, és a szak méreteit és képzési rendjét ismerve nem is szükséges a külön (szakspecifikus) C-SWOT analízis elvégzése, a tendenciák a hitéleti szakok vonatkozásában rendkívül hasonlóak.

Az oktatók az alábbi, a szak fejlesztése szempontjából figyelembe vehető és veendő területeket azonosították:

- a) a **korlátok** terén: a szekularizáció, a modernitás, a vidék elnéptelenedésének problémái. Az egyházi alkalmazottak életpályamodelljének hiányosságai. A jelentkezők megváltozott tudásszintje, egyházképe, motivációja. Megjegyzés: ezek közül a szak céljainak megvalósulására (a lelkész szakhoz képest) kevésbé jelent akadályt az első néhány szempont, viszont a hallgatói háttér változása és a motiváció hiánya a szakfelelős véleménye szerint is jelentős nehézség.
- b) az **erősségek** terén: minősített oktatók magas aránya, interdiszciplinaritás lehetősége, egyetemi/regionális centrum szerep, stabil finanszírozás, hazai és nemzetközi kapcsolatrendszer. Megjegyzés: ezek közül a szak szempontjából, a szakpáros képzés miatt, különösen fontos a hazai kapcsolatrendszer, ezen belül leginkább a képzés megvalósításában közvetlenül részt vevő DE és a partneriskolák hálózatának szerepe jelentős.
- c) a **gyengeségek** terén: lassan reagál az intézmény a változó társadalmi és közegyházi kihívásokra; kevés a folyamatosan jelenlévő oktató, ebből adódóan az oktatói leterheltség egyenlőtlen; hiányosságok mutatkoznak a hallgatói mentorálás terén. Megjegyzés: ezek közül a szak vonatkozásában az első szempont a legkiemelkedőbb. Az iskola közegében a hallgatók és a végzettek a gyülekezetnél is gyorsabban és intenzívebben találkoznak a változó társadalmi kihívásokkal.
- d) a **lehetőségek** területén: hallgatói közösségek erősítése, nemzetközi kapcsolatok és képzési portfólió további szélesítése; alumni-tevékenység erősítése. Megjegyzés: mindezek a szempontok a szak esetében releváns fejlesztési célok alapjait adhatják.
- e) a **veszélyek** területén: a minőség iránti elkötelezettség hiánya, a teológiai tudományművelés alacsony közegyházi megbecsülése.

A C-SWOT analízis eredményeit áttekintve megállapítható, hogy léteznek egységes hitéleti képzési tapasztalatok és szempontok, viszont az oktatók jellemzően a lelkészképzésre reflektáltak véleményük megfogalmazása során. Ezzel együtt is az elemzés a szak esetében is használható adatokat szolgáltat.

Intézményfejlesztési terv szakra vonatkozó célkitűzéseinek teljesülése

A DRHE Intézményfejlesztési tervei közül a 2019-2023-as, valamint a 2024-2028-as időszakra született dokumentumok relevánsak tárgyunk szempontjából. Mindkét dokumentum elérhető a DRHE honlapján.

A 2019-2023-as dokumentum erőteljesen koncentrált az oktatási portfólió fejlesztésére. Ez a terv azért nem rendelt konkrét akcióterveket a vallástanár-képzéshez, mert addigra stabilizálódott a szak helyzete, valamint ekkor a szak már a lehető legszélesebb bemeneti követelmény mellett működött. Mivel a nappali képzés mellett a levelező képzés teljes lefedettséget mutat, vagyis a szakra be lehet lépni KLM, tanár, lelkész, és tanító szakképesítésre építve, mindehhez kidolgozott mintatantervekkel rendelkezünk, ezért a cél itt nem lehetett a portfólió szélesítése, csak a minőségi fejlesztés. Ez az időszak nagyrészt a pandémia alatt zajlott, így különösen hasznos volt, hogy már 2019-ben célként fogalmaztuk meg a távoktatási lehetőségek felmérését (6.2) – ennek gyors végrehajtását az élet kényszerítette ki.

A jelenleg hatályos intézményfejlesztési terv (2024-2028) az oktatók vonatkozásában alapvetően a szinten tartás, a képzések esetében a fejlesztés és az erőteljesebb nemzetközi nyitás feladatát határozza meg. Fejlesztendő területként jelöli meg a dokumentum a TDK aktivitás támogatását is. Ez a jelenleg érvényes intézményfejlesztési terv első ízben számol annak lehetőségével, hogy igény lehet a szakra épülő lelkészképzés lehetőségének megteremtésére is. Eddig az ellenkező irányra fókuszáltunk: a szak alapjainak lerakása óta biztosított a lelkészek számára, hogy vallástanárnak tanuljanak rövidített tanulmányi idővel, ehhez mintatantervvel rendelkezünk. a végzett lelkészek adják a szak hallgatóinak meghatározó részét. Az ellenkező irány újdonság lehet: a végzett vallástanárok bevonása a lelkészképzésbe, esetleg külön mintatanterv szerint, tehát nem egyéni kreditbeszámításra építve, előttünk álló feladat és kihívás. Kérdés természetesen, hogy van-e erre a képzési formára valós, kellően széleskörű igény, ezért a tervezés csak megfelelő felmérés eredményeire támaszkodva kezdődhet el.

Összefoglaló megállapítások, tervek, kitekintés

Az előző szakjelentés a Covid árnyékában született (2022), az akkor előttünk álló legfontosabb feladat a képzés normalizálása volt. Emellett fontos fejlesztési célunk volt a szakpáros képzések bevezetése, kipróbálása, a lehetséges szakpáros körének rögzítése. Egyértelműen megállapítható, hogy a szakpáros képzés mára a nappali tagozatos vallástanárképzés alapjává vált. A szak nappali tagozaton alacsony, de stabil létszámokkal működik. A jövőben szükséges lehet további közismereti szakok bevonása a szakpáros képzés körébe.

A levelező képzésben a már lelkeszi diplomával rendelkező hallgatók jelentik a domináns csoportot. Rájuk a jövőben is kiemelt figyelmet kell fordítani.

A lemorzsolódási adatok a szakon kiemelkedően jók. A mintatantervek elvárásrendszere teljesíthető.

A tehetséggondozás folyamatos és eredményes.

Jelen szakjelentés nem tért ki a tanárképzésben jelentkező változások követésére, a gyakorlatok rendjének változásaira. Ennek oka: a szak vonatkozásában legfontosabb alapelvünk változatlan. A DRHE képzése szakmai-teológiai, valamint szakmódszertani téren saját bázisára, a pedagógiai felkészítés, a tanári mesterség elsajátítása területén pedig a DE tanárképzésére épül. Ahogy eddig, úgy ezután is minden tanárképzési kérdésben a DE rendjéhez igazodunk. Az egyeztetések a DE szakembereivel szükség esetén megtörténnek. A DE támogatja azt a törekvésünket is, hogy a szakpáros képzésben tanuló hallgatók, amennyiben ezt igénylik, a közismereti szakjukhoz tartozó rövid (pl. 30 órás) gyakorlatokat is valamelyik református fenntartású intézményben teljesítsék.

Új felvetésként jelenik meg a DRHE intézményfejlesztési céljai között a vallásstanári diplomát szerzett hallgatók bevonása a lelkeszképzésbe. Elképzelhető, hogy ez a jövőben vonzó tanulmányi úttá válik, ehhez az igények nyomon követése, szükség esetén HR és egyéb fejlesztések végrehajtása szükséges.

ÉRTÉKELŐ ZÁRADÉK

A fentiek alapján nyilatkozom arról, hogy jelen pillanatban a szak az akkreditációs követelményeknek megfelel. A szakhoz kapcsolódó monitoring folyamatos. A fejlesztési célok időarányosan megvalósulnak. Rendelkezünk világosan megfogalmazott, óvatos, de valós és megvalósítható fejlesztési célokkal. A megfogalmazott célok és akciótervek, valamint más formában meghatározott elvárások teljesültek.

A szak, véleményem szerint, jelenleg nem szorul minőségbiztosítási beavatkozásra.

Hodossy-Takács Előd
szakfelelős